

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Солунка Попова, член на научно жури

Относно: дисертация на тема „Припознаването“ на **Анна Свободенова Чолакова**, докторант на самостоятелна форма на обучение в катедра „Гражданскоправни науки“ при Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“ -Благоевград, отчислена с право на защита

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със Заповед № 1181/15.04.2015г. на ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“ - Благоевград съм определена за член на научно жури за защита на дисертационния труд „Припознаването“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на дисертанта на самостоятелна форма на обучение Анна Свободенова Чолакова. Дисертационният труд е обсъден на заседание на катедра „Гражданскоправни науки“ на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“ - Благоевград, на което е взето решение за готовност за защита пред научно жури.

1. Информация за дисертанта.

Анна Свободенова Чолакова е завършила средното си образование в ЕСПУ „А.Пушкин“ - гр.София. Образователната си дейност продължава в Юридическия факултет на СУ „Св.Климент Охридски“ - гр.София, където завършва специалността „Право“. Няколко години работи като юрисконсулт в Областна управа – Бургаска област. Преподавателската си дейност започва като асистент по „Осигурително право“ в Бургаски свободен университет, след което от 2001г. до настоящия момент е избрана за асистент по „Гражданско и семейно право“ на Центъра по юридически науки на същия университет. Дисертантът Анна Чолакова е завършила и Института за продължаващо обучение при университета в Кембридж, Великобритания - въведение в английското право и правото на Европейския съюз.

2. Обща характеристика на труда и научни и научно-приложими резултати и приноси.

Представеният за обсъждане дисертационен труд на дисертанта на самостоятелна форма на обучение Анна Чолакова „Припознаването“ е в обем от 191 страници, в чиято структура са включени съдържание, увод, три глави, заключение, библиография от 79 заглавия на български и 12 чужди автори. Направени са 311 бележки под линия.

Това е първото актуално в българската правна книжнина монографично, цялостно изследване на „Припознаването“, чиито постигнати в анализа научни резултати го приобщават към тези произведения с оригинален принос в областта на семейноправните отношения.

Прави впечатление изчистения, ненаатрапчив и същевременно решителен, полемичен стил на автора при правния анализ на този твърде деликатен житейски и правен въпрос с голямо практическо значение. Както десертантът констатира „расте броя на извънбрачните деца в резултат на увеличените фактически партньорства без брак“. Изследването на регламентацията, отграничаването и аналогизирането на „Припознаването“ и неизбежната колизия в която би влязъл с други сходни нему институти е повече от необходима. Възможността за извършване на подобен анализ е следствие от задълбочените теоретични знания на автора в материята на частното право и неговата очевидна способност за самостоятелни научни изследвания. При търсенето на решения десертантът намира отговора в основния принцип на гражданското право – справедливостта, чието проявление при разрешаването на проблема разкрива при добре балансирания интерес на припознаващия и припознавания.

2.1. В глава първа от дисертацията са обсъдени въпросите относно понятието и общата характеристика на припознаването. В този смисъл за изясняване на правното понятие „Припознаване“ десертантът прави едно неизбежно и необходимо историческо и сравнително-правно изследване на института. Интересът от подобен анализ в случая е засилен и десертантът умело е уловил нуждата да разкрие основните етапи на усъвършенстване на правната уредба, която се е развивала, защото и тези традиционни, битово-социални обществени отношения след Освобождението са следвали своята неминуема еволюция. Затова и сравнително-правния анализ цели да отбележи, че реципирането на норми регламентиращи родствени отношения е деликатно с оглед традициите в семейното право на всяко едно общество, но има и хипотези където проблемът може да бъде разрешен като се приложат готови, изпитани на практика решения от чужди законодателства без да се нарушават обичаите. За пример, сочи разрешение на ФГК, като се даде право на оспорване по съдебен ред на лицата, които считат себе си за родители на припознатото дете да атакуват припознаването. По-този начин би се преустановила практиката чрез припознаване да се заобикаля процедурата по осиновяване.

2.2. При разискването на правната същност и характерните белези на припознаването десертантът използвайки средствата на граматическото и функционално тълкуване и сравнявайки чл.65, ал.1 с чл.5 СК е стигнал до правилното заключение, че „припознаването“ е строго личен акт и не може да се прави чрез представител. Тезата е подкрепена и с посочените в чл.65, ал.1 СК три алтернативни надлежни начина за

припознаване, в хипотезите когато лицето, което желае да припознае не може да се яви лично пред длъжностното лице по гражданското състояние. В този смисъл е направено предложение de lege ferenda да се предвиди нотариална заверка и на съдържанието на декларацията, което ще засили правната сигурност и тежест на припознаването.

2.3. Новост в правната книжнина е и разглеждането на припознаването като юридически факт, не само на семейното право, но въобще на частното право. Така с оглед правните последици на припознаването, които настъпват по силата на самия закон, дисертантът стига до правилно заключение, че се касае до юридическа постъпка, за която е необходима дееспособност. Въпреки, че диференцира припознаването от сделките, авторът се е опитал да открие сходството помежду им, чрез някои от съществените признаци на двете правни явления, а именно най-вече чрез характеризирането на волеизявлението. Така практически подпомага прилагането по аналогия на правилата за сделките и по отношение на припознаването, особено във връзка с недействителността.

2.4. Сравняването на припознаването с други сходни правни фигури не е отграничено само до действащи такива. Съпоставка и отграничение се прави с позоваване на продължително и непрекъснато състояние на законно дете, обявяването на произход от двама родители и узаконяването, все подобни правни явления, които са били регламентирани в миналото. Това дава възможност при сравнението с узаконяването да се добие по-ясна представа за еволюиране на законодателната мисъл, която в днешно време не локализира възможността за припознаване само от бащата, но и от майката, както и отживяното от обществото не без помощта на осъвременяването правно съждение, разделение на децата на брачни и извънбрачни, което не само прави легалното възраждане на „узаконяването“ безпредметно, но и несправедливо.

2.5. Относно съпоставянето с други действащи подобни институти автора на изследването си е поставил една твърде сложна задача. Като че ли чрез паралелизъм на изследването да разреши един отдавнашен проблем в практиката да се предпочита припознаване, вместо да се приложи по-трудния и дълъг процес по осиновяване. Това е нелека мисия за дисертанта, защото, за да не се стига до заобикаляне на закона, „модерното“, и улеснено решение на правото относно начина за извършване на припознаване може да се усложни и така правната идея да изпадне в колизия и да се върне назад, което ще е несъвместимо със съвременните обществените нагласи.

Именно при разрешаването на този проблем може да се открие научната и практическа новост на труда и ценните предложения за усъвършенстване на законодателството. Тези идеи са застъпени в глава втора при разглеждане предпоставките за извършване на припознаването и процеса по неговото извършване. Така при изследване на възможността да се извършва припознаване при извършено осиновяване, авторът правилно разглежда проблема, като паралелно при анализа отграничава пълното от непълното осиновяване, както и залага на един съществен пропуск в доктрината този въпрос да се разглежда като се диференцира пълното осиновяване от двама съпрузи и от едно лице. Така при втората хипотеза произходът от другия родител ще бъде неизвестен.

При търсене на разрешение на проблема авторът отдава значение и на основни начала в актовете за защита на децата, а именно „детето да има право да познава родителите си и да бъде отглеждано и възпитавано от тях“. И в тази връзка макар да приема, че чл.71 СК е отрицателна предпоставка за извършване на припознаване, разбира се като подчертава, че трябва да се вземе предвид дали осиновяването се прави от двама съпрузи или от едно лице приема, че и появилата се минималната възможност за установяването на биологичния произход следва да се предпочита пред осиновяването дори и в напреднала съдебна фаза.

2.6. Конкретни предложения de lege ferenda се сочат и във връзка с припознаването на дете, което не произхожда от припознаващия. Авторът приема, че закона се интерпретира твърде либерално, което разширява приложното поле на припознаването, но мерките които предвижда да се въведат не засягат истинността на заявлението или декларацията, а удачно са насочени към последиците от акта. Така отново на преден план излиза идеята за оспорване припознаването по съдебен ред от действителния баща.

2.7 Принос и навременно изследване от страна на автора е и извършването на припознаването с международен елемент. При постоянно нарастващата мобилност на съвременния човек неизследването на възможните хипотези, които дисертантът е разгледал, а именно на припознаване на български гражданин от чужденец в РБ, припознаване на български гражданин от чужд гражданин извън РБ, припознаване на български гражданин от български гражданин в чужбина, както и признаването на чуждестванни актове, свързани с припознаването не само ще бъде съществен пропуск, но и ще намали актуалността на изследването. Нещо повече при разглеждане на горепосочената проблематика е направен както исторически анализ на развитието на българското право в тази насока, така и сравнително-правен анализ с други законодателства.

2.8. В глава трета изследването е насочено към оспорване и недействителност на припознаването. Дисертантът е успял да разгледа всички възможни хипотези отнасящи се до оспорване на припознаването и последващите правните последици. Предвидено е и предложение за преразглеждане на въпроса правото на оспорване на припознаване по исков ред да възниква с навършване на 14 годишна възраст на детето, както и ревизиране на режима по отношение на всички искове установени като лични в главата „Произход“ на СК.

2.9. Основателна критика на действащия закон е отправена по отношение лишаването на трети лица от правото на оспорване на припознаването. В изследването си авторът правилно предлага правото на оспорване по съдебен ред да не принадлежи на всички трети лица, а ограничава кръга само до „тези които считат себе си за биологични родители на детето“. Резонно може да се подкрепи предложението на автора, че този ред на оспорване ще бъде един от механизмите за противодействие при заобикаляне редът за осиновяване наред с другите предвидени в закона.

2.10. Деликатността на материята на припознаването и свързаните с него по-нататъчни правни действия и последици са помогнали на дисертанта да не игнорира предшестващите емоционални мотиви на лицата извършващи припознаването, евентуално оспорващи същото, както и последващ отказ от оспорване. Така при отказ от оспорване на припознаването от единия родител и с цел също отново да не се стига до заобикаляна на осиновяването се предлага de lege ferenda да се предвиди право на оспорване на припознаването от биологичния родител.

2.11. От предложенията, които са направени в изследването се вижда, че дисертантът е намерил правилния път за противодействие на заобикаляне режима на осиновяване, като не е допуснал безпредметно формализиране и утежняване на реда за извършване на припознаване, а е предложил да се регламентират допълнителни права на точно определени лица, които с оглед основните начала на семейното право и справедливостта не следва да бъдат лишавани от тях.

3. Препоръка.

Някои от предложенията за усъвършенстване на законодателството са дадени в готови текстове, но бих препоръчала на автора по-голяма смелост при всички предложения de lege ferenda и обвързването им в готови текстове. Идеите на автора са достатъчно добре премислени и обосновани и така няма да се изгубят в погрешни понататъшни интервенции от законодателя при преразглеждане на режима, макар и да съществува риск за критично интерпретиране от доктрината.

4. В заключение следва да подчертая, че дисертационният труд отговаря напълно на изискванията на чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ и на чл. 27, ал. 1 от Правилника за неговото прилагане, поради което убедено давам положителна оценка на труда и предлагам на научното жури да присъди на Анна Свободенова Чолакова образователната и научна степен „Доктор“ по 3.6 Право /Гражданско и семейно право/.

04.05.2015 г.

Изготвил:

Доц. д-р Солунка Попова